

ЗМІНА ЕКОНОМІЧНОЇ ПАРАДИГМИ: ЧИ МОЖЛИВО ПРОТИДІЯТИ ФІНАНСОВІЙ КРИЗИ В РАМКАХ НЕОКЛАСИЧНОЇ ПАРАДИГМИ?

© 2016 СТРИЖИЧЕНКО К. А.

УДК 330.33.01

Стрижиченко К. А. Зміна економічної парадигми: чи можливо протидіяти фінансовій кризі в рамках неокласичної парадигми?

Метою даної статті є доведення необхідності перегляду неокласичної парадигми щодо регулювання фінансового ринку світу в умовах трансформаційних перетворень світової економіки. Розглянуто концептуальне питання про можливість запобігання світовій фінансовій кризі 2007–2009 рр. у рамках існуючої неокласичної парадигми. Дослідження проблем регулювання фінансового ринку показало неминучість виникнення останньої економічної кризи і необхідність перегляду її причин. Для аналізу причин кризи було проведено дослідження фінансових «пузирів» і визначено необхідність акцентувати увагу не на наслідках неефективного управління фінансовим ринком, а на ендогенних причинах виникнення кризи. Детальний аналіз положень неокласичної парадигми показав її неефективність в умовах виникнення нової економіки і неможливість забезпечувати сталий розвиток в умовах глобалізації та інтернаціоналізації економіки.

Ключові слова: парадигма, криза, фінансовий «пузир», світова економіка, регулювання.

Табл.: 1. **Бібл.:** 10.

Стрижиченко Костянтин Анатолійович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ukf.kendo@gmail.com

УДК 330.33.01

UDC 330.33.01

Стрижиченко К. А. Изменение экономической парадигмы: возможно ли противостоять кризису в рамках неоклассической парадигмы?

Целью данной статьи является доказательство необходимости пересмотра неоклассической парадигмы относительно регулирования финансового рынка мира в условиях трансформационных преобразований мировой экономики. Рассмотрен концептуальный вопрос о возможности предотвращения мирового финансового кризиса 2007–2009 гг. в рамках существующей неоклассической парадигмы. Исследование проблем регулирования финансового рынка показало неизбежность возникновения последнего экономического кризиса и необходимость пересмотра его причин. Для анализа причин кризиса было проведено исследование финансовых «пузырей» и определена необходимость акцентировать внимание не на последствиях неэффективного управления финансовым рынком, а на эндогенных причинах возникновения кризиса. Детальный анализ положений неоклассической парадигмы показал её неэффективность в условиях возникновения новой экономики и невозможность обеспечивать устойчивое развитие в условиях глобализации и интернационализации экономики.

Ключевые слова: парадигма, кризис, финансовый «пузырь», мировая экономика, регулирование.

Табл.: 1. **Библ.:** 10.

Стрижиченко Константин Анатолієвич – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ukf.kendo@gmail.com

Stryzhychenko K. A. The Change of the Economic Paradigm: Is There a Possibility to Resist Crisis while Remaining within the Neoclassical Paradigm?

The article is aimed at proving the need for revision of the neoclassical paradigm concerning the regulation of the financial world market in the context of transformational changes in the world economy. The conceptual question about the possibility of preventing the global financial crisis 2007-2009 has been considered in terms of the existing neoclassical paradigm. Studying the problems of regulation of the financial market has shown the inevitability of the most recent economic crisis and the need to review its causes. To analyze the causes of the crisis, a study on the financial bubbles was undertaken, whereby the need to concentrate on the endogenous causes of the crisis, rather than on the consequences of poor management of financial market, was identified. A detailed analysis of provisions of the neoclassical paradigm has displayed its ineffectiveness in the face of emergence of the new economy and the inability to ensure sustainable development in the context of globalization and the internationalization of the economy.

Keywords: paradigm, crisis, financial bubble, world economy, regulation.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 10.

Stryzhychenko Kostyantyn A. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Statistics and Economic Forecasting, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ukf.kendo@gmail.com

Трансформаційні процеси і структурні зміни у світовій економіці, глобалізаційні тенденції та преференції національним економікам призводять до появи суперечностей в її розвитку. Світова економіка у своєму розвитку знаходиться на третьому етапі – постіндустріального суспільства (перші два – доіндустріальне, сільськогосподарське суспільство та індустріальне, промислове суспільство), головною рушійною силою якого є теоретичні знання й основою виникнення якого є створення комп'ютерів.

На сьогоднішній день можна констатувати, що відбувається зміна парадигми розвитку світової економіки. На думку Т. Куна [9], зміна парадигм настає при накопиченні достатньої кількості аномалій у рамках

існуючої парадигми, що виливається в кризу на різних рівнях ієрархії. У результаті такої кризи виникає нова парадигма, побудована на нових, невикористаних раніше, принципах і моделях. Формування нових умов господарювання приводить до появи нових концепцій і механізмів управління національною економікою, які стають у суперечність існуючим. Світова фінансова криза продемонструвала наявні проблеми регулювання фінансового ринку у світовій економіці, а саме: незабезпеченість фінансових ресурсів реальним сектором; неефективність економічної політики у сфері забезпечення стійкого функціонування фінансового ринку; збільшення світової асиметрії розвитку між розвиненими країнами та іншим світом; невідповідність кредитних рейтин-

гів країн реальному стану їх економік; неадекватне до змін зовнішнього середовища регулювання фінансового ринку; формування фінансових «пузирів».

Таким чином, проблеми регулювання фінансового ринку призвели до неможливості здійснити подолання фінансової кризи із самого її початку.

Мета даної статті полягає в доведенні необхідності перегляду неокласичної парадигми регулювання фінансового ринку світу в умовах трансформаційних перетворень світової економіки. Для досягнення цієї мети пропонується вирішення таких завдань:

- ✦ аналіз ролі фінансових «пузирів» у виникненні криз;
- ✦ вивчення основних причин виникнення криз;
- ✦ дослідження наслідків фінансової кризи;
- ✦ доведення необхідності формування нової парадигми регулювання фінансового ринку;

ФІНАНСОВІ «ПУЗИРИ»:

ЧИ ДІЙСНО ВОНИ Є ПРИЧИНОЮ КРИЗИ?

Фінансові «пузири» почали виникати приблизно одночасно з народженням валюти. Існує ціла низка факторів, які призводять до надмірного збільшення цін, за яким неминуче слідує значне падіння, яке призводить до руйнівних наслідків. У світовій економіці виділяють десять основних фінансових «пузирів»: тюльпановий бум (*Tulip Mania*); Пузир Південного моря (*South Sea Bubble*); Родієвий пузир (*Rhodium Bubble*); Залізничний пузир (*Railway Mania*); Румунський пузир нерухомості; Пузир Міссісіпі; Земляний бум у Флориді; Пузир Посейдона; Пузир dot-com; Урановий пузир.

Кожна криза має свою історію виникнення. Так, у 1987 р. причиною кризи був завищений курс облігацій і акцій; у 1998 р. – арбітраж з фіксованим доходом; у 2000 р. – бум інформаційних технологій; у 2007 р. – заставні цінні папери та іпотека. Але основною причиною криз була нездатність регуляторів фінансового ринку і національної економіки вийти за рамки існуючої економічної парадигми і переглянути існуючі ринкові закони. У неокласичній парадигмі фінансовий «пузир» розглядався тільки як один з інструментів досягнення ринкової рівноваги. Так, А. Грінспан (*Alan Greenspan*) [5–7] сформулював таку ідею «фінансового пузиря»: збільшення волатильності на фінансовому ринку призводить до зниження волатильності в цілому по економіці. Тобто, чим більше фінансовий «пузир», тим сильніше система знаходиться в економічній рівновазі.

У рамках неокласичної парадигми таке твердження є обґрунтованим, оскільки фінансові «пузири» вважалися не впливовими в економіці та їх наявність була під сумнівом. Так, Б. Бернанке (*Ben Shalom Bernanke*) [2, с. 10–20] відзначав, що неможливо знайти фінансові «пузири» в реальному часі, та їх несприятливі для економіки наслідки залишаються під сумнівом.

Такий підхід до впливу фінансових «пузирів» на кризу цілком погоджений з неокласичною парадигмою, проте він забезпечує появу нових «пузирів» і, як показують останні дослідження, їх збільшення штовхає систему до кризи й подальшого краху.

ЕНДОГЕННІСТЬ ФІНАНСОВИХ КРИЗ: ЧИ МОЖЛИВО ЦЕ В «НЕОКЛАСИЧНІЙ» ПАРАДИГМІ?

Усі досліджувані чинники, безперечно, здійснюють вплив на формування кризи, однак, на погляд більшості економістів, ці чинники є скоріше вторинними. Первинним чинником є небажання бачити зародження кризи та вживати необхідні заходи щодо її попередження.

У своїй роботі Дірк Беземер (*Dirk Bezemer*) [3, с. 10–28] проводить дослідження робіт європейських економістів у сфері фінансової кризи, більшість з яких поділяють думку, що нестійкість і паніка на фінансовому ринку формувалися впродовж десятиріччя до кризи. Вивчаючи причини кризи, Д. Беземер констатує фактичну можливість уникнути сильних руйнівних наслідків, звернувши раніше увагу на ці проблеми. Несвоечасна констатація і невідповідність до кризи свідчать про те, що ніхто не виявив належної турботи та не здійснив реалізації ефективних механізмів регулювання фінансового ринку для запобігання кризі. У результаті сформувалася всеохоплююча і затяжна світова криза, яка похитнула основи світової економіки і продемонструвала неспроможність існуючої парадигми регулювання фінансових ринків. Криза виникла не внаслідок неможливості розпізнавання симптомів настання кризи, а через неефективність економічних механізмів контролю і регулювання фінансових ринків. Дані механізми в сучасних умовах господарювання повністю себе вичерпали, і криза вочевидь показала необхідність розробки нової парадигми розвитку економіки.

Бездіяльність уряду на початку фінансової кризи пояснюється існуванням могутньої економічної парадигми, зміна якої більшою мірою залежить від гнучкості управлінського апарату. Так, Джон Мейнард Кейнс (*John Maynard Keynes*) у своїй роботі [8, с. 26–30] відзначає, що ідеї економістів і політичних філософів, незалежно від того, вірні вони чи ні, мають більший вплив, ніж громадська думка. Отже, фактично світом керує невелика група людей. Будь-яка економічна парадигма є досить інерційним утворенням, яке формується впродовж десятиріч і може існувати, тільки знаходячись в певному політичному каркасі. Зміна парадигми неможлива без сильних деструктивних впливів іззовні, які можуть спричинити структурні або параметричні зміни існуючого політичного оточення.

Таким чином, ендегенні економічні кризи є результатом суперечності існуючої економічної парадигми і сформованих умов господарювання. Для запобігання кризі або зменшення її впливу необхідні зміни існуючої парадигми. Ефективне визначення причин виникнення кризи і умов її розвитку дозволяє здійснювати динамічне коректування економічної парадигми, результатом чого є формування нових механізмів управління економікою загалом і регулювання фінансових ринків зокрема.

Всесвітня фінансова криза не є миттєвою подією, а являє собою процес, сформований у результаті реалізації існуючої економічної парадигми. Всесвітня криза – це не внутрішні потрясіння, а ендегенний процес, який призвів до послідовності руйнівних подій в економіці.

Водночас, сучасні послідовники неокласичної парадигми вважають, що криза була непередбаченою подією на банківському сегменті й виникла через нераціональну стагну поведінку.

На наш погляд, виникнення кризи містить у собі дві складові: внутрішню та бізнес-процесів. Під внутрішньою складовою мається на увазі криза, що запускається деякими новими, не повністю прогнозованими процесами. Складова бізнес-процесів полягає в тому, що кожний бізнес має свої сильні та слабкі сторони. Наявність слабких сторін сприяє накопиченню помилок у певній області. Коли ці помилки досягають критичного рівня, їх усунення неможливо шляхом еволюційних змін, і система під впливом зовнішніх умов починає швидко змінюватися (революційним шляхом) для збереження своєї життєздатності. Стартом для останньої фінансової кризи були порушення в системі іпотечного кредитування.

Таким чином, проведені дослідження показали: економічна криза 2007 р. розвивалася ендегенно, що неможливо в рамках існування старої неокласичної парадигми. У розумінні ендегенного походження криз нова економічна парадигма повинна базуватися на реальності обмежених ресурсів. Нескінченний економічний приріст, що мається на увазі в неокласичній рівновазі, не може бути можливий в умовах обмеженості ресурсів.

ОСНОВНІ ТЕЗИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ 2007–2010 рр.: ЦО ДАЛІ?

Дослідження глобальної фінансової кризи дозволили визначити ряд ключових тез, які формують умови розвитку нової світової економіки.

Глобалізація фінансової кризи. Національна фінансова криза, яка почалася в США і розповсюдилася до Європи, зараз є глобальною. У результаті кризи постраждали навіть менш розвинуті країни з ринками, що розвиваються, і на яких здійснювалося якісне управління та були відсутні іпотечні цінні папери та їх похідні. Без урахування короткострокового і довгострокового ефективного управління в цих країнах неможливо ліквідувати наслідки кризи.

Світова криза призводить до перегляду існуючої парадигми. Як наголошувалося вище, неокласична парадигма є не функціональною в сучасних умовах, тому дана криза необхідна для створення більш глибоких реформ, що нададуть можливість світовій економіці отримати більш стійку світову фінансову систему, яка б сприяла процвітанню всіх країн.

Світова фінансова система призводила до збитків у країнах, що розвиваються, у докризовий період. Так, банки в розвинутих країнах і МВФ надавали кредити тільки в разі високої ліквідності, що призводило до ще більшої нестійкості національних фінансових систем. Грошові вливання в економіку країн, що розвиваються, збільшували розвиток економіки на нереальних грошах і призводили до сильної дестабілізації національного сектора.

Відсутність якісної системи управління на світовому рівні, що призводило до порушення внутрішньої діяльності крупних гравців на фінансових ринках. Бага-

то великих компаній замість зміни системи управління в рамках існуючої парадигми вважали за краще ігнорувати можливість кризи.

Фінансова лібералізація знижує ефективність регуляторних механізмів. Найкрупніші фінансові регулятори, такі як МВФ і Світовий Банк, припускали, що ринки є саморегульованими і тому приділяли мало уваги економічній політиці індустріальних країн і штотхали країни, що розвиваються, на шлях економічної лібералізації. Результатом даної лібералізації повинні були стати високі темпи приросту національної економіки, що часто було недосяжно. У результаті лібералізації збільшувалася нестійкість національних фінансових систем, що в умовах глобалізації призводило до нестійкості індустріальних країн.

Будь-яка економічна політика має великі дистрибутивні наслідки. Існуюча політика систематично лобіювала інтереси осіб, які її формували. А виникнення конфлікту інтересів сторін на фінансовому ринку не давало йому стійкості.

Необхідність акцентування уваги на довгострокових реформах, що підтримують стабільність і регулювання. Такі реформи можуть включати реформу всесвітньої резервної системи, суверенний механізм реструктуризації боргу, створення всесвітнього фінансового регулятора тощо.

Збільшення нагляду необхідне для ефективного функціонування економіки. Така умова свідчить про зростання ролі моніторингу в регулюванні фінансового ринку. Наявність якісного моніторингу формує знання щодо діяльності та розвитку ринку, які дозволяють збільшувати ефективність функціонування фінансової системи.

Ці ключові елементи свідчать про необхідність глобальних змін у сфері регулювання фінансових ринків і характеризують умови функціонування нової світової економіки.

НОВА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ЧИ Є В НІЙ НЕОБХІДНІСТЬ?

У процесі регулювання економічними системами важливою є роль держави. Слід відзначити, що регулювання розглядалося представниками більшості економічних шкіл як основний елемент функціонування держави. Однак у кожній школі відзначалися свої особливості регулювання. Проведений аналіз існуючих парадигм до регулювання дозволив визначити ступінь впливу держави в контексті регулювання економічними системами (табл. 1).

Дані дослідження свідчать про силу впливу ринкових механізмів регулювання, що й сформувало неможливість жорсткого припинення кризи з боку держави.

Розвиток світової економіки в 1990-х роках характеризувався переходом в новий якісний стан, пов'язаний з підвищенням значення теоретичного знання, посиленням ролі високотехнологічних галузей, процесом збільшення частки сфери послуг (структурними зрушеннями) в економіці, впливом інформаційних мережевих технологій (Інтернет). Такий якісний стан економічних відносин отримав назву «нової світової економіки»,

Порівняльна характеристика регулювання в різних економічних парадигмах

Економічна школа	Засоби державного регулювання	Сила державного регулювання
Меркантилізм	Протекціоністська політика, стимулювання експорту	0
Політична економія	Державний контроль та відповідальність держави; контролювання норми відсотка за кредит; проведення протекціоністської політики; регулювання ренти через оподаткування; державне регулювання соціальної сфери	-1
Історична школа	Централізоване управління економікою, планування, соціальні реформи	1
Класична школа	Антимонопольне законодавство; фіскальні методи, банківське регулювання	-1
Кейнсіанство	Балансування між споживанням та інвестиціями	1
Неокейнсіанство	Стабілізація обсягів інвестицій; компенсація коливань приватних інвестицій; бюджетне регулювання; грошово-кредитна політика; структуризація фінансової системи; індикативне планування	1
Інституціоналізму та неоінституціоналізму	Посилення інвестиційного клімату та регулювання соціальних сфер	0
Монетаризм (неокласична школа)	Регулювання за рахунок грошової маси	-1

Примітка: «1» – вплив держави більший за ринкові механізми; «0» – державний та ринковий механізми мають однакову силу; «-1» – ринковий механізм більш впливовий, ніж державний.

тобто нова світова економіка – економіка, яка обумовлена глобалізаційними процесами в суспільстві. Вперше цей термін ввів Фріц Махлуп (*Fritz Machlup*) у 1962 р. [1, с. 10–16]. Основною відзнакою такої економіки від індустріальної є те, що основним джерелом економічного зростання є переважно внутрішні нематеріальні фактори, найважливішими з яких виступають знання та людський капітал.

На практичному рівні вперше перехід до нової економіки констатував колишній президент США Б. Клінтон у своїй промові в Університеті Пенсильванії в 1992 р. [4, с. 3–5]. Він відмітив, що корпорації майбутнього повинні бути орієнтовані більше на інформацію, ніж на автоматизацію.

Поступовий розвиток економіки привів до формування нових умов господарювання та виникнення суперечностей між існуючою економічною парадигмою та практикою господарювання агентів економічних відносин, що й призвело до виникнення світової фінансової кризи 2007 р.

Неокласична парадигма має низку основних положень.

Положення 1. У разі відсутності обмежень з боку держави індивідууми приймають раціональні рішення на ринках, які є найефективнішими механізмами для розподілу ресурсів.

Дане положення не має на увазі наявність рівності та чесності для всіх індивідуумів, проте припускає, що кожний індивідуум матиме більший вигравш, ніж за відсутності ринкових механізмів регулювання.

Положення 2. Економіка може бути достатньо якісно описана в стані загальної ринкової рівноваги.

На основі роботи з доступною інформацією раціональні індивідууми діють в рамках теорії ефективних

ринків (ЕМН), яка займає провідні позиції в сучасній теорії фінансів. Основним положенням ЕМН є таке: істотна інформація негайно і повною мірою відбивається на ринковій курсовій вартості цінних паперів. Однак сучасний розвиток економічної думки сформував іншу гіпотезу щодо фрактальності ринків (ФМН). Сильна віра в економічну рівновагу «пузирів» у рамках даної парадигми сприяє виникненню помилки, що зовнішні нестійкості на фінансових ринках і утворення цих самих фінансових «пузирів» є всього лише незначною деструкцією при прагненні системи до рівноваги, яка поступово, з часом, загасатиме.

Положення 3. Флуктуації фінансового ринку можуть бути керовані відповідною грошово-кредитною політикою, яка не має довгострокових результатів у реальній економіці.

Таким чином, існуюча неокласична економічна парадигма увібрала сукупність теорій, методів, моделей і методик для забезпечення рівноваги в економічній системі. Акцент на рівновазі давав цій парадигмі перевагу в короткостроковому періоді управління, оскільки на даному горизонті управління «пузири» є більш-менш статичними. Перехід з одного стану в інший регулювався за допомогою і на основі грошово-кредитної політики. Отже, всі економічні потрясіння, які могли б дестабілізувати систему, нівелювалися, що приводило до зниження урахування нестійкості і криз в довгостроковій перспективі.

У рамках неокласичної парадигми регулювання не могло отримати необхідної ваги для протистояння кризі. Поява екзогенної нестійкості призвела до спроб регулювання, проте необхідно враховувати наявність політичних інтересів. Так, формування фінансових «пузирів», з одного боку, приводило до дестабілізації фінансової системи, а з іншого – давало можливість швидкого отримання надприбутків у фінансовому секторі економіки.

Навіть керівник найбільшого регулятора фінансового ринку – Федеральної Резервної Системи Бен Бернанке під час серпневої кризи 2007 р. дотримувалася ідеї збільшення ринку іпотечного кредитування без фінансових обмежень і з меншими бар'єрами для інституційних інвесторів. Тобто неокласична парадигма, кажучи про відсутність обмежень і автоматичне регулювання всіх процесів ринком, таким чином заперечила можливість жорсткого регулювання, необхідність якого виникла в середині 2007 р.

Слід зазначити, що неможливість кризи в рамках даної парадигми ґрунтувалася на тому, що будь-яка глобальна криза неможлива між раціональними індивідуумами на добре проінформованих ринках. Навіть, якщо криза відбувається абсолютно випадково, то парадигма припускає, що ця криза не може торкнутися великих фінансових інститутів, оскільки вони володіють великою кількістю інформації й здатні здійснити низку дій, спрямованих на зниження впливу кризи на них. У неокласичній парадигмі не розглядалася можливість виникнення глобальних криз, а локальна криза могла бути тільки для окремих фінансових інститутів [5, с. 15–16].

Для збереження фінансових ринків у момент кризи за допомогою банківських установ у США здійснювалося лобювання інституційних інвесторів і зміна стандартів звітності регуляторів (FASB, 2009), а у звітах показувалися нереальні ціни на активи, що надалі призвело до кризи ліквідності.

Після колапсу банку «Lehman Brothers», А. Грінспан [7, с. 3–4] визнав в конгресі неспроможність існуючої неокласичної парадигми, яка утримувала останні десятиріччя на плаву всю світову економіку і була зруйнована влітку 2007 р.

Таким чином, основне ядро неокласицизму – стійкість і ефективність ринків – спрямувало по хибному руслу політику на фінансовому ринку і призвело до появи глобальної руйнівної кризи.

У процесі регулювання фінансової кризи як альтернатива пропонувалася кейнсіанська парадигма для жорсткого державного регулювання. Проте такі регулярні реформи, як, наприклад, Базель III, що засновані на неокласичній парадигмі, використовують ті ж моделі ризику неплатежу за кредитом, а фінансова нестійкість передбачає наявність екзогенності. Неefективність кейнсіанської парадигми також виявила необхідність розробки нової парадигми.

Як відзначає Джозеф Стігліц (*Joseph Stiglitz*) [10, с. 15–22], зміна парадигми є нелегким процесом, оскільки в стару парадигму вкладалося багато зусиль. Основною перевагою при формуванні нової парадигми є відсутність необхідності в негайній конкретизації всіх ключових компонентів парадигми. Конкретизація понять відбувається у процесі адаптації парадигми до нових економічних умов.

ВИСНОВКИ

Отже, у результаті проведених досліджень отримано такі результати:

- ✦ фінансовий «пузир» іпотечного кредитування у 2000-х роках призвів до виникнення світової фінансової кризи 2007–2009 рр., однак у рамках існуючої неокласичної парадигми такий перебіг подій був занадто реальним, оскільки концепція ринкового регулювання економіки і фінансового ринку не забезпечує його державними важелями задля стійкого розвитку всієї економіки;
- ✦ для переосмислення ролі кризи у світовій економіці доцільно звернути увагу та те, що причиною кризи, як і хвороби є, перш за все, внутрішні (ендогенні) чинники, які формують вузькі місця в системі, і вона стає уразливою до дії зовнішніх чинників. Світова фінансова криза висвітлила ряд тез, які потребують вирішення, щоб уникнути в майбутньому нової хвилі кризи;
- ✦ неокласична парадигма не забезпечує механізмів регулювання фінансового ринку в новій економіці, оскільки її механізми, передусім, спрямовані на уникнення зовнішніх ефектів від кризи, тому необхідним є розробка нової парадигми регулювання фінансового ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Махлуп Ф.** Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп. – М.: Прогресс, 1966. – 462 С.
2. **Bernanke, B.** (2002a). Asset-price 'bubbles' and monetary policy / B. Bernanke / Speech delivered at the New York Chapter of the National Association for Business Economics. – New York, October 15, 2002.
3. **Bezemer, D.** (2009). No one saw this coming: understanding financial crisis through accounting models / D. Bezemer. – Munich Personal RePEc Archive.
4. **Clinton, B.** The Economy [Electronic resource] / B. Clinton / Speech. – Philadelphia, PA – 4/16/92. – Mode of access : <http://www.ibiblio.org/nii/econ-posit.html>
5. **Greenspan, A.** (2002a). Economic volatility / A. Greenspan / Speech delivered at a symposium sponsored by the Federal Reserve Bank of Kansas City. – Jackson Hole, Wyoming, August 30, 2002.
6. **Greenspan, A.** (2007). The Age of Turbulence / A. Greenspan. – New York: The Penguin Press, 2007.
7. **Greenspan, A.** (2008). Testimony of Dr Alan Greenspan to the Committee of Government Oversight and Reform, October 23, 2008.
8. **Keynes, J.** (1936). The general theory of employment interest and money / J. Keynes. – Macmillan Press, Cambridge, 1973.
9. **Kuhn, T.** (1962). The Structure of Scientific Revolutions / T. Kuhn. – Chicago: The University of Chicago Press, 1970.
10. **Stiglitz, J.** (2010). Needed: a new economic paradigm [Electronic resource] / J. Stiglitz // Financial Times, August 19, 2010. – Mode of access : <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d5108f90-abc2-11df-9f02-00144feabdc0.html#axzz1dCdZZjml>

REFERENCES

- Bernanke, B. "Asset-price "bubbles" and monetary policy". *Speech delivered at the New York Chapter of the National Association for Business Economics*, 2002.
- Bezemer, D. "No one saw this coming: understanding financial crisis through accounting models". *Munich Personal RePEc Archive*, 2009.

Clinton, B. "The Economy: Speech – Philadelphia, PA – 4/16/92". <http://www.ibiblio.org/nii/econ-posit.html>

Greenspan, A. "Economic volatility". *Speech delivered at a symposium sponsored by the Federal Reserve Bank of Kansas City, Jackson Hole, Wyoming, August 30, 2002.*

Greenspan, A. *The Age of Turbulence*. New York: The Penguin Press, 2007.

Greenspan, A. "Testimony of Dr Alan Greenspan to the Committee of Government Oversight and Reform", October 23, 2008.

Keynes, J. *The general theory of employment interest and money*. Cambridge: Macmillan Press, 1936.

Kuhn, T. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: The University of Chicago Press, 1962.

Makhlop, F. *Proizvodstvo i rasprostraneniye znanii v SShA* [The production and distribution of knowledge in the United States]. Moscow: Progress, 1966.

Stiglitz, J. "Needed: a new economic paradigm" *Financial Times*. <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d5108f90-abc2-11df-9f02-00144feabd0.html#axzz1dCdZZjml>

УДК 336.71

ОЦІНКА ЯКОСТІ АКТИВІВ БАНКУ

© 2016 МОСТЕНЕЦЬ А. В.

УДК 336.71

Мостенець А. В. Оцінка якості активів банку

Метою статті є визначення якості активів банку та перспектив розвитку банківського сектора. Головне завдання в рамках даної мети – характеристика активів банку, визначення оцінки якості активів, детальний розгляд активів та ліквідності. Досліджено головні методичні підходи стосовно оцінки якості активів і визначено головні фактори, що впливають на якість активів банку. Перевірка та аналіз активів банку належать до найбільш тривалої та важливої стадії розгляду їх діяльності. За допомогою статистичного матеріалу було проаналізовано частку активів банку. Графічно побудовано рейтинг активів банку станом на 1 січня 2014 – 1 січня 2016 рр., відсотком показано зміни в активах, які впливають на ступінь надійності та ефективності діяльності банку.

Ключові слова: актив, якість, ліквідність, операції з активами.

Рис.: 8. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Мостенець Аліна Вячеславівна – студентка, факультет економіки та менеджменту, Харківський національний університет будівництва та архітектури (вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна)

E-mail: allmosten@gmail.com

УДК 336.71

Мостенець А. В. Оценка качества активов банка

Целью статьи является изучение качества активов банка и нахождение перспектив развития банковского сектора. Основное задание в рамках данной цели – характеристика активов банка, определение оценки качества активов, детальное рассмотрение активов и ликвидности. Рассмотрены главные методические подходы к оценке активов и определены основные факторы, влияющие на качество активов банка. Проверка и анализ активов банка относятся к наиболее длительной и важной стадии рассмотрения деятельности. С помощью статистического материала определена часть активов банка. Графически построен рейтинг активов банка состоянием на 1 января 2014 – 1 января 2016 гг., процентом показаны изменения в активах, которые влияют на степень надежности и эффективности деятельности банка.

Ключевые слова: актив, качество, ликвидность, операции с активами.

Рис.: 8. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Мостенець Аліна Вячеславівна – студентка, факультет економіки та менеджменту, Харківський національний університет будівництва та архітектури (вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна)

E-mail: allmosten@gmail.com

UDC 336.71

Mostenets A. V. Evaluating the Quality of Bank Assets

The article is concerned with examining the quality of bank assets and determining prospects for development of the banking sector. The main tasks in terms of the aim indicated is characterizing the bank assets, assessment of the assets quality, a detailed considering of assets and liquidity. The major methodical approaches to the assessment of assets have been considered and the main factors impacting the quality of bank assets have been identified. Verification and analysis of bank assets appertain to the most prolonged and important stage of the activity consideration. Using the statistical material, the share of bank assets has been determined. A graphical rating of bank assets as of January 1st, 2014 – January 1st, 2016 has been built, changes in assets that affect the grade of reliability and efficiency of the bank activities have been displayed by means of percentage.

Keywords: asset, quality, liquidity, operations with assets.

Fig.: 8. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Mostenets Alina V. – Student, Faculty of Economics and Management, Kharkiv National University of Construction Engineering and Architecture (40 Sum'ska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: allmosten@gmail.com

Важлива умова економічного зростання держави – надійна банківська система та її банківські установи. Отримання достатнього прибутку необхідне для банків, щоб залучати новий капітал, який дозволяє збільшити обсяг і покращити якість наданих послуг. Прибуток стимулює діяльність керівництва банку, спрямовану на розширення банківських технологій [5].

На розмір прибутку банку можуть впливати багато факторів – як зовнішніх (об'єктивних), так і внутрішніх (суб'єктивних). До категорії зовнішніх, незалежних від банку факторів, можна віднести такі, як зміна курсу іноземної валюти, зміна облікової ставки НБУ, особ-

ливості податкового законодавства, загальні кризові явища в державі тощо. До внутрішніх факторів від яких залежить розмір прибутку банку, можна віднести, перш за все, здатність керівництва банку управляти активами та пасивами, а отже, як результат, отримані доходи та понесені витрати [5].

Система економічних нормативів спрямована на створення необхідних умов стабільної діяльності банків, яка впроваджена НБУ і є важливою для всіх комерційних банків. За допомогою економічних нормативів створюються методи управління активами, а також регулювання банківськими ризиками та ліквідністю [1].